

Prijedlog mjera za povećanje konkurentnosti prerađivačke industrije

HGK



HRVATSKA
GOSPODARSKA
KOMORA

SADRŽAJ

UVOD	1
IZAZOVI.....	1
PREGLED PRIORITETNIH MJERA.....	2
PREPORUKE ZA IMPLEMENTACIJU	10
ZAKLJUČAK	10

UVOD

Kao jedan od ključnih sektora nacionalnog gospodarstva, prerađivačka industrija značajno pridonosi generiranju dodane vrijednosti, otvaranju radnih mjesta te jačanju izvoznog potencijala Republike Hrvatske. Iako su dosadašnja ulaganja i poticajne mjere rezultirale određenim pozitivnim pomacima, sektor još uvijek zaostaje za europskim prosjekom u ključnim aspektima kao što su produktivnost i tehnološka sofisticiranost.

Nastavno na zaključke sa sastanka predstavnika HGK i tvrtki prerađivačke industrije s potpredsjednikom Vlade RH i ministrom financija Markom Primorcem, koji se održao 20. veljače 2025. godine u Ministarstvu financija, na temu poticanja dugoročne politike zapošljavanja i financijske održivosti prerađivačke industrije, te na temelju rasprave i zaključaka sa sastanka predstavnika udruženja prerađivačke industrije HGK (metaloprerađivačka industrija, elektro industrija, grafičko prerađivačka industrija, tekstilna industrija, kemijska industrija, industrija plastike, industrija građevinskih materijala) održanog 19. ožujka 2025. godine, na temu povećanja konkurentnosti prerađivačke industrije, sastavljeni su **prijedlozi mjera koje se mogu realizirati u kratkom roku.**

Dokument se dostavlja potpredsjedniku Vlade RH i ministru financija Marku Primorcu kao doprinos izradi politika i mjera čija će se provedba financirati iz nacionalnih izvora, s ciljem stvaranja poticajnijeg i održivog poslovnog okruženja za prerađivačku industriju, koje će omogućiti njezin dugoročni razvoj i konkurentnost na domaćem i međunarodnom tržištu.

IZAZOVI

Predstavnici prerađivačke industrije upozoravaju na niz ključnih izazova koji ugrožavaju konkurentnost sektora, među kojima se izdvajaju visoki troškovi energije i emisija CO₂, nedostatna ulaganja u zelene i digitalne tehnologije te potreba za prilagodbom na sve stroži regulatorni i zakonodavni okvir. Također, isključivi kriteriji prihvatljivosti u dosadašnjim EU i nacionalnim programima sufinanciranja dodatno otežavaju poslovanje velikim i srednje kapitaliziranim poduzećima.

Uz to, tržište se suočava s nedostatkom kvalificirane radne snage, visokim troškovima rada te zastarjelim proizvodnim tehnologijama koje smanjuju produktivnost i konkurentnost na globalnoj razini.

TEMA	IZAZOV	POS LJEDICA
Energetika i okoliš	Visoki troškovi energije i emisija CO ₂ , uz ograničenja ulaganja u obnovljive izvore energije	Smanjena konkurentnost na tržištu zbog visokih operativnih troškova
	Nedostatna ulaganja u zelene tehnologije i obnovljive izvore	Ovisnost o fosilnim gorivima i povećani ekološki rizici
	Potreba prilagodbe sve strožim okolišnim standardima	Povećani troškovi usklađivanja i smanjena izvozna konkurentnost
Financiranje i tehnologija	Isključivost velikih i srednje kapitaliziranih poduzeća iz EU natječaja, posebno u segmentu digitalizacije	Usporeni razvoj i nemogućnost provođenja ključnih investicija
	Isključivost pojedinih investicija iz EU natječaja zbog ograničavajućih kriterija i indikatora	Ograničeni proizvodni potencijal i smanjena fleksibilnost ulaganja
	Uvjet zapošljavanja kao kriterij opravdanosti investicije	Neisplativost projekata s visokom razinom automatizacije
Ljudi i produktivnost	Nedostatak kvalificirane radne snage	Otežana implementacija novih tehnologija i inovacija
	Visoki troškovi rada, nepovoljni uvjeti i porast bolovanja	Smanjena produktivnost i operativna učinkovitost
	Smanjena produktivnost i zastarjele tehnologije	Viši trošak proizvodnje i gubitak konkurentske prednosti

PREGLED PRIORITETNIH MJERA

Uzimajući u obzir identificirane izazove, nužno je poduzeti konkretne mjere za osiguranje dugoročne konkurentnosti prerađivačke industrije. Ključne mjere uključuju stvaranje povoljnijeg okruženja za ulaganja u zelenu tranziciju i digitalnu transformaciju, osiguranje pristupa financiranju za srednje kapitalizirana i velika poduzeća, poticanje modernizacije i povećanja proizvodnih kapaciteta te pružanje podrške u edukaciji kvalificirane radne snage.

1. Mjera: Ubrzavanje procesa digitalne transformacije kroz povećanje digitalne zrelosti i tehnološke otpornosti



Uvod

Unatoč prethodno provedenim EU natječajima usmjerenima na poticanje ulaganja u digitalnu transformaciju, velika poduzeća do sada, u pravilu, nisu ispunjavala uvjete prihvatljivosti za prijavu. Predloženom mjerom osigurava se sveobuhvatan pristup digitalnoj transformaciji srednje kapitaliziranih i velikih poduzeća iz sektora prerađivačke industrije, obuhvaćajući istovremeno digitalizaciju proizvodnih i upravljačkih procesa.

Opis i cilj mjere

Cilj mjere je povećati konkurentnost prerađivačke industrije kroz uvođenje digitalnih tehnologija u ključne proizvodne i upravljačke procese. Mjera potiče ulaganja u automatizaciju, robotizaciju, digitalne poslovne sustave i pametna rješenja kako bi se povećala učinkovitost, fleksibilnost i održivost poslovanja.

Ciljana skupina

Srednje kapitalizirana i velika poduzeća iz prerađivačke industrije.

Prihvatljive aktivnosti / troškovi

- ulaganja u automatizaciju i robotizaciju proizvodnih linija
- uvođenje sustava za automatizirano upravljanje proizvodnjom (npr. MES, SCADA, IoT, digitalne tvornice)
- razvoj i integracija poslovnih digitalnih sustava (ERP, CRM, DMS, HR sustavi)
- digitalizacija procesa upravljanja kvalitetom, zalihama, logistikom i nabavom
- razvoj ili prilagodba vlastitih digitalnih rješenja
- ulaganje u sigurnost podataka i zaštitu digitalne infrastrukture
- edukacija zaposlenika za rad s novim tehnologijama.

Očekivani učinci i indikatori uspješnosti

- povećanje udjela automatiziranih i digitaliziranih procesa
- smanjenje proizvodnih i operativnih troškova
- smanjenje trajanja proizvodnog ciklusa i poslovnog odlučivanja
- povećanje broja uvedenih sigurnosnih protokola/sustava
- povećanje broja zaposlenika uključenih u digitalne procese i edukaciju.

2. Mjera: Sufinanciranje ulaganja u povećanje proizvodnih kapaciteta, energetske i resursnu učinkovitost (izgradnja i opremanje proizvodnih kapaciteta)



Uvod

Ranije provedeni EU natječaji za promicanje energetske i resursne učinkovitosti, zahtjevi u pogledu prihvatljivosti prijavitelja (npr. MSP-ovi, srednje kapitalizirana poduzeća, udio troška energije u prihodima iznad 2%) i/ili ulaganja (npr. teško ostvarivi ciljevi uštede energije) onemogućili su sudjelovanje brojnih poduzeća iz prerađivačke industrije. Predloženom mjerom omogućuje se sudjelovanje svih poduzeća iz predmetnog sektora, neovisno o njihovoj veličini, uz praćenje pokazatelja uspješnosti prema jedinici proizvoda.

Opis i cilj mjere

Cilj mjere je osigurati održiv rast prerađivačke industrije kroz ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu, pri čemu se naglasak stavlja na energetske i resursne učinkovitosti te smanjenje operativnih troškova.

Ciljana skupina

MSP-ovi, srednje kapitalizirana te velika poduzeća iz prerađivačke industrije.

Prihvatljive aktivnosti / troškovi

- ulaganje u materijalnu i nematerijalnu imovinu
- ulaganje u energetske i resursno učinkovite strojeve i opremu
- ulaganje u povećanje energetske učinkovitosti proizvodnog pogona (sustavi za grijanje, hlađenje, ventilaciju, rasvjeta...)
- ulaganje usmjereno u rješenja koja produžuju vijek trajanja proizvoda, povećavaju proizvodnju recikliranih proizvoda, omogućavaju razvoj i proizvodnju ekološki održivih proizvoda
- ulaganja u sustave za upravljanje i optimizaciju potrošnje energije i resursa.

Očekivani učinci i indikatori uspješnosti

- smanjenje potrošnje energije, emisija CO₂ i primarnih resursa po jedinici proizvoda
- povećanje udjela sekundarnih sirovina i ekološki certificiranih proizvoda
- povećanje vijeka trajanja proizvoda.

3. Mjera: Potpora za dekarbonizaciju energetske intenzivne industrije (ETS sektor)



Uvod

Iako su poduzeća iz ETS sektora formalno mogla sudjelovati u dosadašnjim pozivima iz Modernizacijskog fonda te, u određenoj mjeri, imali i prednost kroz dodjelu dodatnih bodova, kombinacija tehničkih (strogi zahtjevi energetske i emisijske ušteda), financijskih (relativno niski intenzitet potpora za velika poduzeća) i administrativnih zahtjeva činila je pripremu i prijavu ozbiljnih investicija u ovako energetske intenzivne industrije izuzetno izazovnim. Predložena mjera usmjerena je isključivo na ETS sektor, s ciljem usklađivanja rokova i kriterija poziva s realnim potrebama i operativnim mogućnostima sektora.

Opis i cilj mjere

Cilj mjere je smanjiti troškovni pritisak zbog obveze kupnje emisijskih jedinica kroz potporu za ulaganja u mjere energetske učinkovitosti industrijskih procesa čime se potiče konkurentnost energetske intenzivne industrije i prijelaz prema zelenijem poslovanju.

Ciljana skupina

Energetske intenzivna poduzeća iz prerađivačke industrije obuhvaćena ETS sustavom.

Prihvatljive aktivnosti / troškovi

- zamjena ili modernizacija emisijske intenzivne opreme
- ugradnja tehnologija za smanjenje emisija i elektrifikaciju
- ugradnja sustava za hvatanje i skladištenje ugljika
- uvođenje obnovljivih izvora energije i alternativnih goriva
- integracija kogeneracije uz korištenje obnovljivih izvora energije
- uvođenje sustava za nadzor emisija.

Očekivani učinci i indikatori uspješnosti

- smanjenje emisije CO₂ (po jedinici proizvoda)
- povećanje udjela elektrificiranih industrijskih procesa
- povećanje udjela korištenja alternativnih goriva
- smanjenje energetske intenziteta proizvodnje
- povećanje udjela obnovljive energije u ukupnoj potrošnji energije.

4. mjera: Ulaganje u proizvodnju i korištenje obnovljivih izvora energije (OIE)



Uvod

Unatoč dosadašnjim natjecajima za poticanje ulaganja u OIE, tržišni pokazatelji upućuju na potrebu za dodatnom financijskom potporom. Predloženom mjerom obuhvaćaju se poduzeća iz prerađivačke industrije bez obzira na njihovu veličinu, kao i aktivnosti koje dosad nisu bile prihvatljive – primjerice, izgradnja sustava OIE na udaljenim lokacijama, što je osobito važno u kontekstu prostornog ograničenja unutar postojećih industrijskih zona.

Opis i cilj mjere

Cilj mjere je poticanje industrijskog sektora na korištenje inovativnih, čistih i održivih izvora energije radi smanjenja emisija stakleničkih plinova, povećanja energetske učinkovitosti te smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima.

Ciljana skupina

MSP-ovi, srednje kapitalizirana te velika poduzeća iz prerađivačke industrije.

Prihvatljive aktivnosti / troškovi

- ulaganje u sustave za proizvodnju električne i toplinske energije iz OI za vlastite potrebe te na udaljenim proizvodnim lokacijama
- korištenje otpadne topline iz proizvodnje
- ugradnja baterijskih sustava za skladištenje energije
- ugradnja tehnologija za proizvodnju i korištenje zelenog vodika
- uvođenje mikromreža i sustava za upravljanje potrošnjom energije
- ulaganje u infrastrukturu za korištenje obnovljivih izvora energije u transportu (vozila na alternativna goriva, punionice...).

Očekivani učinci i indikatori uspješnosti

- povećanje ukupnih instaliranih kapaciteta OIE
- smanjenje troškova energije i emisija CO₂ po jedinici proizvoda
- povećanje instaliranih kapaciteta za skladištenje energije
- povećanje broja novih tehnoloških rješenja / inovacija testiranih u projektu.

5. mjera: Uvođenje sustavnog praćenja i upravljanja potrošnjom energije



Uvod

Uvođenje sustavnog praćenja i upravljanja potrošnjom energije prepoznato je kao uspješna mjera koja ima značajan doprinos povećanju energetske učinkovitosti. U okviru prethodnih natječaja, aktivnosti poput ugradnje pametnih brojila bile su prihvatljive samo kao dio šireg skupa projektnih intervencija, što je otežavalo njihovu samostalnu implementaciju i time ograničilo širu primjenu predmetnih rješenja.

Opis i cilj mjere

Mjera potiče poduzeća iz prerađivačke industrije na uvođenje digitalnih rješenja za praćenje i upravljanje potrošnjom energije u stvarnom vremenu. Kroz korištenje pametnih brojila i sustava za energetske upravljanje omogućuje se optimizacija procesa, smanjenje troškova i veća otpornost na promjene cijena energije.

Ciljana skupina

MSP-ovi, srednje kapitalizirana te velika poduzeća iz prerađivačke industrije.

Prihvatljive aktivnosti / troškovi

- ulaganje u sustave za energetske upravljanje
- ulaganje u ugradnju i integraciju pametnih brojila, digitalnih platformi i analitičkih alata za upravljanje potrošnjom energije u stvarnom vremenu
- ulaganje u edukaciju zaposlenika
- savjetodavne usluge za energetske dijagnostiku i pripremu planova za smanjenje potrošnje i emisija (akcijski planovi).

Očekivani učinci i indikatori uspješnosti

- povećanje broja poduzeća s aktivnim sustavom energetske upravljanja
- smanjenje ukupne potrošnje energije po jedinici proizvoda
- povećanje broja zaposlenika osposobljenih za energetske menadžment i analizu potrošnje
- povećanje broja izrađenih Akcijskih planova energetske učinkovitosti.

6. mjera: Razvoj tržišta optimizacije proizvodnje i potrošnje električne energije te uravnoteženja elektroenergetske mreže



Uvod

Tržište usmjereno na optimizaciju proizvodnje i potrošnje električne energije te ravnotežu elektroenergetske mreže još uvijek je u razvoju. Nedostatak odgovarajuće infrastrukture, regulatornih okvira i održivih poslovnih modela predstavlja ključnu prepreku njegovu širenju. U tom kontekstu, predložena mjera ima presudnu ulogu u inicijalnim ulaganjima te jačanju povjerenja u nove energetske modele, koji su preduvjet za učinkovitu integraciju obnovljivih izvora i osiguranje stabilnosti elektroenergetske mreže.

Opis i cilj mjere

Mjera potiče poduzetnike na suradnju s agregatorima (sudionici na elektroenergetskom tržištu koji povezuje tržište električne energije s krajnjim korisnicima putem virtualnih elektrana) priključivanjem svojih potrošnih i/ili proizvodnih kapaciteta. Cilj mjere je povećanje dodatnih prihoda od pružanja pomoćnih usluga elektroenergetskom sustavu.

Ciljana skupina

MSP-ovi, srednje kapitalizirana te velika poduzeća iz prerađivačke industrije.

Prihvatljive aktivnosti / troškovi

- ulaganje u razvoj i implementaciju softverskih i hardverskih rješenja za daljinsko upravljanje i praćenje proizvodnih postrojenja (analiza i optimizacija raspoloživih kapaciteta)
- ulaganje u tehničku prilagodbu postrojenja radi omogućavanja sudjelovanja u radu virtualnih elektrana
- edukacija zaposlenika i podrška za sudjelovanje na tržištu pomoćnih usluga
- savjetodavne usluge.

Očekivani učinci i indikatori uspješnosti

- povećanje broja korisnika i količine električne energije uključene u sustav virtualnih elektrana
- povećanje dodatnih prihoda korisnika od pružanja pomoćnih usluga elektroenergetskom sustavu
- povećanje fleksibilnosti elektroenergetskom sustavu (izražen kao broj aktivacija i vrijeme odziva u satima).

7. mjera: Učinkovitija primjena Zelene javne nabave (ZJN) u sektoru graditeljstva



Uvod

Važeća Odluka o provedbi Zelene javne nabave (NN 137/2024), u dijelu koji se odnosi na graditeljstvo, trenutačno se primjenjuje isključivo na građevinsku stolariju i drvene elemente čime su brojni drugi građevinski materijali – iako imaju značajan potencijal za doprinos održivosti i dekarbonizaciji – izostavljeni iz obuhvata. Ne postoji regulatorni instrument koji bi sustavno obvezao primjenu zelenih kriterija na sve relevantne građevinske proizvode.

Opis i cilj mjere (regulatorna mjera)

Mjera se odnosi na dopunu Odluke o provedbi ZJN kako bi se proširila obvezna primjena zelenih kriterija. Cilj je osigurati širu i učinkovitiju primjenu ZJN u graditeljstvu, povećati udio održivih materijala u javnim projektima te ojačati tržišni položaj domaćih proizvođača koji zadovoljavaju visoke okolišne standarde. Provedba ove regulatorne mjere, uključujući izmjene i dopune Odluke te izradu zelenih kriterija, u nadležnosti je Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije (MZOZT).

Ciljana skupina (regulatorna mjera)

Obveznici ZJN, gospodarski subjekti iz sektora graditeljstva, stručne organizacije i institucije uključene u pripremu i provedbu ZJN.

Aktivnosti (regulatorna mjera)

- izrada prijedloga dopune točke V. i VI. Odluke o provedbi ZJN te tehničkih specifikacija s kvantitativnim pragovima materijala
- edukacije i osposobljavanje obveznika ZJN
- uvođenje digitalnih alata za praćenje primjene ZJN.

Očekivani učinci i indikatori uspješnosti (regulatorna mjera)

- proširenje obvezne primjene ZJN na nove kategorije građevinskih materijala
- povećanje broja javnih nabava s primjenom dopunjenih ZJN kriterija
- povećanje broja educiranih službenika
- povećanje udjela certificiranih održivih materijala i resursno učinkovitih rješenja u projektima obnove
- smanjenje udjela građevinskih materijala podrijetlom iz trećih zemalja koji ne zadovoljavaju EU standarde.

PREPORUKE ZA IMPLEMENTACIJU

- **Brza provedba** – neodgodiva uspostava programa potpora s ciljem poticanja pravovremenih ulaganja.
- **Povećanje proizvodnih kapaciteta** – omogućiti ulaganja materijalnu i nematerijalnu imovinu.
- **Digitalizacija velikih poduzeća** – omogućiti velikim poduzećima pristup financiranju digitalne transformacije.
- **Strateška raspodjela (alokacija) sredstava i/ili kriterija bodovanja** - optimizirati alokaciju sredstava u skladu s prioritetima pojedine mjere (npr. posebna i adekvatna alokacija za velika poduzeća / posebna i adekvatna alokacija za energetske intenzivna poduzeća). Također, nužno je prilagoditi sustav bodovanja u skladu s mogućnostima ciljane skupine (npr. osigurati dodatne bodove za replikabilne, inovativne i demonstracijske projekte).

ZAKLJUČAK

Prerađivačka industrija suočava se s brojnim izazovima koje nije moguće riješiti jedinstvenim pristupom. Potrebne su ciljane mjere prilagođene veličini i fazi razvoja poduzeća, s naglaskom na ulaganja u otpornost, konkurentnost i energetske samodostatnost.

Predložene mjere osmišljene su s ciljem ravnomjerne dostupnosti potpora svim relevantnim dionicima, ubrzanja prilagodbe tržišnim i regulatornim promjenama te usmjeravanja sektora prema inovativnijem, digitalno transformiranom i održivom modelu poslovanja. Pravovremena i koordinirana provedba ovih mjera imala bi višestruke pozitivne učinke – od poticanja tehnološke modernizacije i energetske učinkovitosti do jačanja pozicije hrvatske prerađivačke industrije unutar europskog i globalnog gospodarskog okvira.



Rooseveltovo trg 2
10000 Zagreb
hgk@hgk.hr